

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz

w sprawie **W. D. i J. C.**,
skazanych z art. 252 § 1 k.k. i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
w dniu 30 czerwca 2021 r.,
kasacji, wniesionych przez obrońców skazanych
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 października 2020 r., sygn. akt II AKa [...],
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 lutego 2020 r., sygn. akt XXI K [...],

p o s t a n o w i ł :

- 1. oddalić kasację obrońcy W. D. jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. kasację obrońcy J. C. pozostawić bez rozpoznania;**
- 3. zwolnić skazanych od ponoszenia kosztów sądowych postępowania kasacyjnego i poniesionymi w jego toku wydatkami obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 lutego 2020 r., sygn. akt XXI K [...], zostali uznani za winnych:

1. **J. C.** – przestępstw:
 - z art. 252 § 1 k.k. i art. 227 k.k. i art. 286 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 279 § 1 k.k. i art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.,

- z art. 252 § 1 k.k. i art. 227 k.k. i art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.,
- z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.,
- z art. 252 § 1 k.k. i art. 193 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.,
- z art. 252 § 1 k.k. i art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.,

za które – na podstawie art. 91 § 2 k.k., w miejsce kar jednostkowych - wymierzono mu karę łączną 2 /dwóch/ lat i 6 /sześciu/ miesięcy pozbawienia wolności;

2. **W. D.** – przestępstw:

- z art. 252 § 1 k.k. i art. 280 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.;
- z art. 252 § 1 k.k.;
- z art. 252 § 1 k.k.;
- z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.,

za które – na podstawie art. 91 § 2 k.k., w miejsce kar jednostkowych - wymierzono mu karę łączną 3 /trzech/ lat i 6 /sześciu/ miesięcy pozbawienia wolności.

Apelacje od wyroku Sądu pierwszej instancji wnieśli obrońcy oskarżonych.

Obrońca oskarżonego J. C. zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości i podnosząc zarzuty obraży prawa materialnego i procesowego oraz błędu w ustaleniach faktycznych wniósł w konkluzji o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uniewinnienie oskarżonego J. C. od popełnienia zarzuconych mu czynów, względnie jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Obrońca oskarżonego W. D. zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego również w całości i podnosząc zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, polegający na przyjęciu, iż zebrany w sprawie materiał dowodowy daje podstawę do przyjęcia, iż oskarżony dopuścił się przypisanych mu czynów oraz obraży prawa procesowego (art. 4 k.p.k.; art. 366 § 1 k.p.k.; art. 2 § 2 k.p.k.; art. 7 k.p.k.) wniósł w konkluzji o jego zmianę i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanych mu czynów, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 23 października 2020 r., sygn. akt II AKa [...], zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasacje od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] wnieśli obrońcy skazanych J. C. i W. D..

Obrońca skazanego W. D. zarzucił „zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej stypizowanej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.”, polegającej na przeprowadzeniu przez Sąd Apelacyjny w [...] w dniu 23-10-2020 r. rozprawy pod nieobecność obrońcy z wyboru, pomimo tego, iż z uwagi na wypadek określony w art. 80 k.p.k., udział obrońcy w rozprawie był obowiązkowy i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu apelacyjnym.

Obrońca skazanego J. C. skarżonemu wyrokowi zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego (art. 7 k.p.k.; art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k.; art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 5 § 2 k.p.k.; art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k.), mające wpływ na jego treść i wniósł o uchylenie tegoż wyroku i przekazanie sprawy Sądowi II Instancji do ponownego rozpoznania.

Prokurator, w pisemnych odpowiedziach na kasacje obrońców skazanych, wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy rozważył co następuje.

Co do kasacji obrońcy skazanego W. D..

Podniesiony w kasacji zarzut obraży przez Sąd Apelacyjny w [...] przepisu art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. jest oczywiście nietrafny. Przepis ten stanowi, że niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia sąd odwoławczy uchyla zaskarżone orzeczenie, jeżeli oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 oraz art. 80 lub obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy. Taka natomiast sytuacja w przedmiotowej sprawie nie zaistniała. Przypomnieć jedynie wypada, że obrońca z urzędu W. D. wniosła apelację w dniu 15 kwietnia 2020 r., a Przewodniczący II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego w (...) zarządzeniem z dnia 10 lipca 2020 r. wyznaczył termin rozprawy odwoławczej na dzień 23 października 2020 r., godz. 10.30. W dniu 19 października 2020 r. do Sądu Apelacyjnego wpłynął wniosek adw.

M. Ś. – wraz z upoważnieniem do obrony W. D. z dnia 13 października 2020 r. – o „zmianę terminu rozprawy”, który jednak nie został uwzględniony. Na rozprawę apelacyjną nie stawiał się oskarżony W. D. – jakkolwiek w dniu 22 października 2020 r. telefonicznie poinformował sekretariat sądu, że źle się czuje, jest chory i wnosi o odroczenie rozprawy, to jednak nie przedstawił na tę okoliczność żadnego pisemnego poświadczenia. Nie stawiał się także jego obrońca z wyboru adw. M. Ś.. Stawiła się natomiast jego obrońca z urzędu – apl. adw. A. J. J. z upoważnienia adw. J. C.. Sąd Apelacyjny na podstawie art. 117 § 3a k.p.k. nie uwzględnił wniosku o odroczenie rozprawy i po przeprowadzeniu przewodu, wysłuchaniu stanowiska stron oraz naradzie, ogłosił wyrok.

W zaistniałym sytuacji procesowej nie sposób zatem uznać, że „oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy w wypadku określonym w art. 80 k.p.k.”. Konsekwentnie Sąd Najwyższy stał na stanowisku, że istniejące uregulowania nie pozwalają uznać, iż przeprowadzenie rozprawy pod nieobecność, choćby usprawiedliwioną, jednego z dwóch obrońców nastąpiło przy naruszeniu prawa oskarżonego do obrony, zwłaszcza w stopniu uzasadniającym zastosowanie art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. W szczególności wskazuje się na przepis art. 117a § 1 k.p.k., który dopuszcza przeprowadzenie czynności procesowej, w tym rozprawy, w sytuacji, gdy oskarżony ma więcej niż jednego obrońcę i stawia się przynajmniej jeden z nich, przy nieobecności pozostałych. Przepis ten, wprowadzony w celu usprawnienia czynności procesowych, jest interpretowany jako statuujący wyjątek od unormowania art. 117 § 2 k.p.k., dopuszczający prowadzenie czynności niezależnie od przyczyny niestawiennictwa obrońcy (pełnomocnika), jak też jako *lex specialis* wobec art. 117 § 3 k.p.k., nakazującego odstąpienie od przeprowadzenia czynności procesowej w razie niestawiennictwa m.in. obrońcy, którego stawiennictwo jest obowiązkowe (zatem i wobec art. 450 § 3 k.p.k., zob. D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2017, t. II, s. 294), wobec czego nawet należyte usprawiedliwienie niestawiennictwa przez obrońcę nie nakazuje zaniechania czynności, o ile stawia się inny obrońca. Należy również zwrócić uwagę na specyfikę postępowania apelacyjnego, w którego trakcie Sąd II instancji rozpatruje sprawę, ale przez pryzmat wniesionego środka odwoławczego. Obrońca z wyboru nie podjąłby więc niejako "od podstaw" obrony W. D., ale w

granicach określonych apelacją sporządzoną i wniesioną przez obrońcę z urzędu (zob. wyrok SN z dnia 24 stycznia 2018 r., III KK 254/17). Tak więc w razie obrony obligatoryjnej brak udziału w rozprawie odwoławczej jednego z ustanowionych obrońców, jeżeli w rozprawie tej bierze udział inny obrońca, nie stanowi uchybienia o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Takie uchybienie wystąpiłoby jedynie wówczas, gdyby w rozprawie apelacyjnej nie brał udziału żaden z ustanowionych obrońców. Ustawodawca w ww. przepisie użył liczby pojedynczej "obrońca", a przepis ten, jako statuujący wyjątek, wykładni rozszerzającej nie może podlegać (zob. wyrok SN z 14 listopada 2013 r., II KK 154/13).

Niewątpliwie w sytuacji określonej w art. 80 k.p.k. obrońcę z urzędu wyznacza się wówczas, gdy oskarżony nie ma obrońcy z wyboru (art. 81 § 1 k.p.k.). W przedmiotowej sprawie oskarżony przed rozprawą apelacyjną ustanowił obrońcę z wyboru, niemniej Sąd Apelacyjny nie zwolnił z obowiązków dotychczasowego obrońcy z urzędu, który uczestniczył w rozprawie odwoławczej.

Jeśli natomiast chodzi o samą nieobecność oskarżonego W. D. na rozprawie odwoławczej, to należy podnieść, że oskarżony swojej nieobecności w sposób należyty nie usprawiedliwił, a nadto – zgodnie z art. 117 § 3a k.p.k. – niestawiennictwo strony, która została należycie zawiadomiona o czynności procesowej, niezależnie od jego przyczyny, nie stoi na przeszkodzie przeprowadzeniu tej czynności, jeżeli stawiał się jej obrońca lub pełnomocnik.

Ponieważ Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów (a w zakresie szerszym – tylko w wypadkach określonych w art. 435, 439 i 455 k.p.k.), a innych (poza wskazanym powyżej) zarzutów nie podniesiono, wniesioną kasację obrońcy skazanego należało oddalić, jako oczywiście bezzasadną.

Co do kasacji obrońcy skazanego J. C..

Zgodnie z treścią art. 526 § 2 k.p.k. „jeżeli kasacja nie pochodzi od prokuratora, Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich albo Rzecznika Praw Dziecka, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata, radcę prawnego albo radcę Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej”. Przepis ten wymaga zatem „sporządzenia i podpisania” kasacji przez adwokata lub

radcę prawnego, a tym samym, aby osoba, która podpisała kasację, wniosła również swój wkład intelektualny do treści tego pisma. Wymogu tego nie spełnia więc podpisanie tekstu, który sporządziła sama strona, ani też wyrażona w odrębnym piśmie akceptacja kasacji sporządzonej przez stronę, jak również odwołanie się do treści takiej kasacji czy też przepisanie kasacji samej strony lub – przy obecnych możliwościach technicznych – skopiowanie pliku zawierającego takie pismo. Przewidziany zatem w art. 526 § 2 k.p.k. procesowy wymóg, "sporządzenia" kasacji przez obrońcę lub pełnomocnika nie może być uznany za dopełniony, jeżeli taki przedstawiciel procesowy strony ograniczył się do przepisania pisma samej strony, czy wręcz skopiowania tego pisma, dodając jedynie w jego nagłówku i zakończeniu dane tego przedstawiciela (zob. postanowienia SN: z 20.10.1998 r., III KZ 109/98; z 19.03.2015 r., VI KZ 2/15; z 25.07.2013 r., SDI 14/13).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy należy jednoznacznie stwierdzić, że kasacja obrońcy z urzędu – adw. J. J. B. z dnia 28 kwietnia 2021 r. (k. 3319-3321) stanowi wierne powtórzenie „kasacji” z dnia 27 stycznia 2021 r. sporządzonej i podpisanej przez skazanego J. C. (k. 3294-3296), której przyjęcia ostatecznie odmówiono zarządzeniem z dnia 13 maja 2021 r., wobec nieuzupełnienia w terminie jej braku formalnego, polegającego na sporządzeniu i podpisaniu przez obrońcę będącego adwokatem lub radcą prawnym (k.3329). Konstatacji tej w niczym nie zmienia fakt, że w piśmie obrońcy dokonano niewielkich, redakcyjnych poprawek. Przykładowo – o ile skazany w swoim piśmie wskazał: „działając we własnym imieniu”, o tyle obrońca napisał: „działając jako ustanowiony obrońca z urzędu”. Sama natomiast merytoryczna treść tych pism, podniesione zarzuty i ich uzasadnienie, są tożsame. Z tych też względów nie można przyjąć, że pismo z dnia 28 kwietnia 2021 r., podpisane przez adw. J. J. B., stanowi kasację „sporządzoną i podpisaną” przez obrońcę będącego adwokatem. W takiej sytuacji należało odmówić jej przyjęcia, jako nieodpowiadającej wymogom wskazanym w art. 530 § 2 k.p.k., a skoro tak się nie stało, Sąd Najwyższy zobligowany był do pozostawienia jej bez rozpoznania, zgodnie z treścią art. 531 § 1 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

